

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра фізики низьких температур

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

_____ *Григорук Меймагов А*
“ _____ ” _____ 2021 р.
_____

Робоча програма навчальної дисципліни

Спеціальний практикум «Фізичні властивості металів при низьких температурах»
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)
галузь знань - 10 природничі науки
(шифр, назва галузі)

Спеціальність - 104 Фізика та астрономія
(шифр, назва спеціальності)

освітня програма «Фізика»
спеціалізація _____
(шифр, назва)

вид дисципліни - нормативна

факультет фізичний

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою фізичного факультету

«31» серпня 2021 року, протокол № 7.

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Білецький Володимир Іванович, кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри фізики низьких температур.

Савич Сергій Володимирович, кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри фізики низьких температур.

Програму схвалено на засіданні кафедри фізики низьких температур

Протокол від «29» червня 2021 року № 17.

Завідувач кафедри фізики низьких температур

_____
(підпис) Валерій ШКЛОВСЬКИЙ
(ім'я та прізвище)

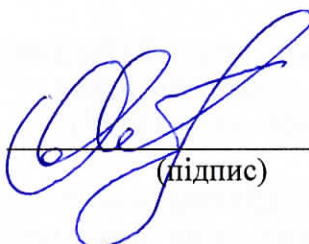
Програму погоджено методичною комісією фізичного факультету

Протокол від «31» серпня 2021 року № 1.

Голова методичної комісії фізичного факультету

_____
(підпис) Микола МАКАРОВСЬКИЙ
(ім'я та прізвище)

Гарант ОП

_____
(підпис) Олег ЛАЗОРЕНКО
(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Спеціальний практикум «Фізичні властивості металів при низьких температурах»” складена відповідно до освітньої програми «Фізика» підготовки фахівців першого рівня вищої освіти (бакалаврів)

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

напряму підготовки 104-фізика та астрономія

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є ґрунтовне вивчення студентами бакалаврату фізичного факультету експериментальних методів дослідження фізичних властивостей металів, зокрема при низьких температурах.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є сформувані у студентів практичні навички роботи у фізичній лабораторії а також розглянути низку основних експериментальних методів, за допомогою яких були отримані відомості про механічні, електрорезистивні, теплові і магнітні властивості металів в області низьких температур і їх зв'язок з практичним використанням металів і сплавів у технічних пристроях.

1.3. Кількість кредитів 5

1.4. Загальна кількість годин 150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	-й
Семестр	
8-й	-й
Лекції	
год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
год.	год.
Лабораторні заняття	
78 год.	год.
Самостійна робота	
72 год.	год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Опанування експериментальних методів у фізиці і техніці механічних випробувань металів та підготовки зразків для експериментальних робіт.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. **Лабораторна робота:** «Механічні властивості металів».

Зміст. Вивчення міцності і пластичності металів.

Тема 2. **Лабораторна робота:** «Вивчення анізотропії теплового розширення цинку».

Зміст. Теплове розширення твердих тіл, зокрема металів. Практичні висновки.

Тема 3. **Лабораторна робота:** «Вивчення мартенситного перетворення дилатометричним методом».

Зміст. Ознайомлення з ефектом пам'яті форми, методами його досліджень і практичного використання.

Тема 4. **Лабораторна робота:** «Вирощування монокристалів цинку для виконання лабораторної роботи за темою №2».

Зміст. Ознайомлення з методами отримання металевих монокристалів для фізичних досліджень.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Тема 1.				20		18							
Тема 2.				20		18							
Тема 3				20		18							
Тема 4				18		18							
Усього годин				78		72							

4. Теми семінарських лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Механічні властивості металів	20
2	Вивчення анізотропії теплового розширення цинку	20
3	Вивчення мартенситного перетворення дилатометричним методом	20
4	Вирощування монокристалів цинку для виконання лабораторної роботи за темою №2	28
	Разом	78

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Міцність, пластичність, твердість, пружність конструкційних матеріалів	18
2	Теплове розширення – метод дослідження і важливий інженерний параметр	18
3	Ефект пам'яті форми – застосування у техніці і медицині	18
4	Методи отримання монокристалів	18
	Разом	72

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом

7. Методи контролю: Вхідний контроль: допуск до виконання лабораторної роботи. Поточний контроль. Семестровий підсумковий контроль: семестровий залік.

8. Схема нарахування балів

для підсумкового семестрового контролю в формі заліку
з виконанням залікової роботи

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання			Сума
Розділи	Разом	Залікове завдання	
Розділ 1 Т1-Т4	60 балів	40 балів	100 балів
4 x 15 балів = 60 балів			

T1, T2 ... – теми розділів.

Критерій оцінювання

90-100: звіти про лабораторний експеримент оформлено без помилок; рівень відповідей при допуску і під час опитування високий, демонструє якісну самостійну роботу; залікова робота містить ґрунтовні відповіді на усі питання експериментального та теоретичного характеру і оцінена 55-60 балами;

70-89: звіти про лабораторний експеримент оформлено з незначними помилками; відповіді під час допуску і опитувань містять незначні помилки і демонструють якісні самостійну роботу; залікова робота містить відповіді на усі питання експериментального та теоретичного характеру з незначними недоліками і оцінена 45-54 балами;

50-69: отримані неповні або частково помилкові експериментальні дані, обмежені відповіді, які містять суттєві помилки у висвітленні частини або всіх питань при опитуваннях і в заліковій роботі; залікова робота містить відповіді не на усі питання експериментального та теоретичного характеру, які мають значні недоліки, і оцінена 30-44 балами;

1-49: помилкові висновки з експерименту; незадовільний рівень самостійної роботи; відсутність зрозумілої відповіді на усі питання до залікової роботи, яка оцінена 0 – 29.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. М.О. Оболенський, В.П. Лебедєв, В.І. Білецький, А.А. Завгородній, В.В. Козинець. Практикум з фізики низьких температур. Частина 1. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна. - 2008. - 132с.

Допоміжна література

1. Н.Б. Брандт, С.М. Чудинов. Экспериментальные методы исследования энергетических спектров электронов и фононов в металлах. М., Из – во МГУ, 1983.
2. С.М. Герасимов, М.В. Белоус, В.А. Москалюк. Физические основы электронной техники. К.: Вища школа, 1981.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. http://www.vargin.mephi.ru/book_ph_tvteko.html
2. http://www.vargin.mephi.ru/book_phys.html
3. http://vargin.mephi.ru/book/ph_razn.html